

Krev na stříbrném plátně

Dlouhé chodby a místnosti plné exponátů, tiché kroky návštěvníků... Každé muzeum má svoji nezaměnitelnou atmosféru. Ale přece jen je rozdíl, procházíte-li mezi vitrinami plnými starých mincí či pestrobarevných motýlů — nebo předmětů, které citlivějším povahám mohou nahánět hrůzu.

„Je to při zaměření našeho muzea nejspíš paradox, ale já prostě věci spojené se zlem nemám ráda,“ řekla mi svého času ředitelka Muzea Policie ČR PhDr. Marcela Machutová.

Ano, je to mile lidský paradox, lze ho snadno pochopit, nicméně...

Do zdejšího muzea chodím — pravidelně, rád a se zájmem — už od půli 80. let. A nikdy z Karlova neodejdu, aniž bych se zašel podívat na Otýlčiny kuf-

ry či Mrázkovu posmrtnou masku, to je takový neměnný rituál už řadu let. Ve zdejších vystavených sbírkách se vyznám docela obstojně, takže mívám i čas nenápadně pozorovat chování návštěvníků.

Takže při tom bohapustém šmírování mi neujde, jak návštěvníci plynule procházejí mezi dopravními exponáty či úctyhodně letitými uniformami, občas plynule zvolní pohyb, aby si náležitě prohlédli ten či onen detail...

Evidentní změna plynulosti pohybu ovšem přichází, když návštěvníci dojdou ke kufrům, v nichž kdysi leželo a napříč Československou republikou cestovalo rozřezané tělo Otýlie Vranské. Na Pilčíkovu „důmyslné“ mučící zařízení. Nebo k sudu, svého času — domněle „navždy“ — pohřbeného na dně orlické přehrady a skrývajícího tělo oběti...

Všímám si, jak návštěvníci náhle strnou v oblasti krční páteře, tak trochu nevěřičně zpracovávají onu „věc“ před sebou a se zatuhlými zátylký čtou popisky...

„Děs a hrůza draly se brutálně do jejich vpáčené mysli,“ četl jsem kdysi v jedné detektivce. Možná necituji úplně přesně, přesto si myslím, že v jisté soft formě prožívají návštěvníci Muzea Policie ČR totéž. Však si za to také u pokladny zaplatili.

Žlutá a modrá

V roce 2011 zpřístupnilo MP ČR novou expozici kriminalistiky. Byl to vlastně pomyslný dárek k 20. narozeninám, dárek vhodný a tak trochu i vyzkoušený...

Pamatuji si totiž, jaký úspěch slavily časově ohraničené (byť pro velký zájem publika několikrát prodlužované) výstavy PŮL STOLETÍ O ZLOČINECH (k 50. výročí vydávání Kriminalistického sborníku), KRIMINALISTIKA PROTI ZLOČINU (k 50. výročí vzniku Kriminalistického ústavu Praha) či KRIMINALISTICKÝ KABINET 1954–1970 (zdařilý pokus o oživení proslulé, až legendární sbírky

předmětů doličných, která kdysi stávala v útrobách komplexu policejních domů v Bartolomějské ulici.)

Jinak řečeno, některé exponáty se prostě nemohly vrátit do přítmí depozitáře. A proto... „Rozhodli jsme se rozdělit novou expozici do tří celků. V první části seznamujeme návštěvníka s počátky vývoje jednotlivých kriminalistických disciplín a metod, jejich zdomakalování v období 1. republiky. Nechybí samozřejmě ani vitrína věnovaná nejznámějšímu tuzemskému pomníku, kauze Otýlie Vranské,“ konstatuje kurátor sbírek Mgr. Václav Rutar.

„Nejvíce místa je věnováno ve výstavních prostorách období 1945 až 1989. Tehdy došlo nejen k neobyčejnému technickému rozmachu odborné expertizní činnosti, ale také ke stoupající úspěšnosti v řešení závažné trestné činnosti. Zdejší část expozice je zaměřena na kauzy, které dříve či později inspirovaly filmové či televizní tvůrce.

Závěrečný sál nabízí pohled na současný stav. Tradiční expertizy jsou doplněny novými, dozvídáme se např. o analýze DNA či zkoumání informačních technologií, počítačů. A jelikož by nám to návštěvníci asi neodpustili,“ usmívá se pan kurátor, „jedním ze zdejších exponátů je sud z Orlické přehrady.“

Rozsáhlé doplnění sbírek kriminalistiky není podle Mgr. Václava Rutara jediným novátorským počinem. Ten druhý má komplexně vizuální platnost: „Dřívější expozice byla v kombinaci bílých stěn a tmavého dřeva. Myslím, že zbrusu nové stavebně upravené sály, kombinující žlutou a modrou barvu jsou pro naše návštěvníky pocitově příjemnější.“

Bud' aktivní, přáteli!

Příjemnou vymožeností, zpestřením expozice jsou tzv. infopanely (paní ředitelka je vlídně nazývá kecátka nebo pinďátka). Jsou v každém ze zmíněných sálů, celkem tři a v několika jazycích si na nich můžete navolit sled pohyblivých obrázků s lektorským doprovodem. První kecátka je umístěno v prvorepublikové expozici a nabízí výběr poznání o vývoji kriminalistických technických disciplín:

Co je kriminalistika? Antropometrie. (Ach ten starý, dobrý, byť už dávno překonaný Monsieur Bertillon!) Daktyloskopie. (Právě ona dala zmíněnému Francouzovi na frak, otisky prstů znamenaly v kriminalistice dramaticky prospěšný převrat a na dlouhá léta poté poskytovaly jediný „korunní“ důkaz.) Kriminalistická fotografie. Trasologie. Balistika. Mechanoskopie.

O místnost dál nabízí panel Velké případy české kriminalistiky tento výběr:

Otýlie Vranská. Hubert Pilčik. Václav Mrázek. Olga Hepnarová. Jiří Straka. Ladislav Hojer. Orlické vraždy. Manželé Jaroslav a Dana Stodolovi.

Mgr. Václav Rutar: „Nechybí ani věrné zpracování místa činu fiktivní vraždy, která se udála v našem muzeu 29. října 2010. Ohledání místa činu nabízíme ve formě filmového dokumentu i názorných panelech, vycházejících věrně z podoby místa činu. Rozšířili jsme i možnosti interaktivního charakteru, kdy návštěvníkům nabízíme kromě porovnávání otisků prstů na daktyloskopickém komparátoru i sestavování portrétů v cvičné verzi programu Poridos.“

Kudy cestička?

„Snad nikdo si nemůže myslet, že kolem muzea proudí davy lačných návštěvníků,“ poznamenala při jedné z mých návštěv paní ředitelka Machutová. „Náš potenciální návštěvník stojí totiž před ryze demokratickou volbou,

jestli k nám půjde lán světa přes Nuselský most či lán světa z náměstí I. P. Pavlova.“

Muzeum a Karlov čnějí nad hlubokým nuselským údolím jako poslední výspa, předznamenaná řadou škol, ústavů a nemocnic. K blízké dětské nemocnici jezdívala tramvaj, zbytky kolejového obratiště jsou v dlažbě před vchodem do areálu Muzea dodnes jasné patrné. Bohužel, v současnosti ani budoucnosti sem městská doprava jen tak nezamíří...

„I proto dáváme návštěvníkovi nadstandardní služby, vylepšujeme vše krok za krokem, chceme zaručit, že se cesta k nám bohatě vyplácí,“ říká PhDr. Marcela Machutová. Je to pravda, čirá pravda a více se o ní čtenář dozví na str. 44–45, kde v seriálu Dvacet let Policie ČR může najít leccos o nejnovější

historii Muzea pod titulkem „Jsme tady pro vás!“

Už jsem zmínil několik vitrín a panelů, věnovaných kriminálním případům zvláštního kalibru. Nejenže fotografie a doličné předměty ke kauzám patřící našly místo mezi zdejšími exponáty, ale v minulosti také zlákal pozornost filmových či televizních tvůrců. Stříbrné plátno či jiskřící obrazovka pak umocnily jejich prosulost, kauza a její umělecká podoba se staly pomyslnými spojenými nádobami.

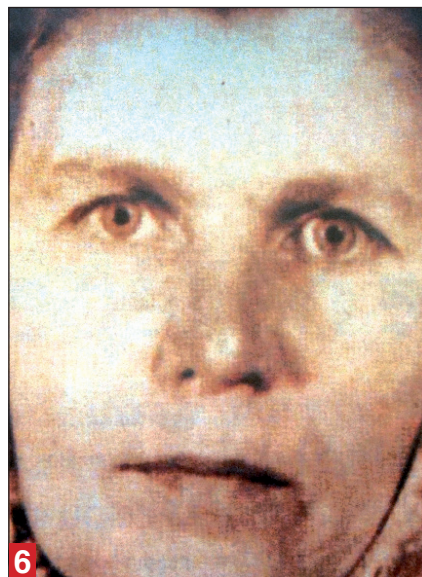
Rád bych posloužil budoucím návštěvníkům jakýmsi pomyslným průvodcem, bedekrem o zločincových pohnutkách a dalších zajímavých peripetiích zmíněných případů. To by však vydalo na zvláštní přílohu našeho časopisu, proto jen dvě zmínky. Pohlédněte zločincům pomocí fotografie do tváře a vězte...

Vraždící Kristián

Účetní Miroslav Šmíd, pověstný dřič nedbající na přesčasy, stačil za tři roky zpronevěřit tři miliony, což v poválečných letech znamenalo obrovskou, chtělo by se říct astronomickou sumu. Uměl zabezpečit rodinu, ale mnohem víc ho stála milénka, před kterou (a často i před její matkou) se chtěl předvést jako kavalír. Večeře v drahých restauracích, nákladné dary, několikadenní výlety taxíkem, pobyty v Tatrách...

Dvojím životem se podobal Šmíd hrdinovi slavného filmu KRISTIÁN s Oldřichem Novým, který zpívá do ouška Adině Mandlové *Jen pro ten dnešní dééén stojí za to žít...* Zbytek času dělí mezi klotové rukávy a nudný poklid rodinného krbu.

Jenomže Šmíd časem pochopil, že pokud nějakým způsobem nedá dohromady vyšší částku peněz, sebe-

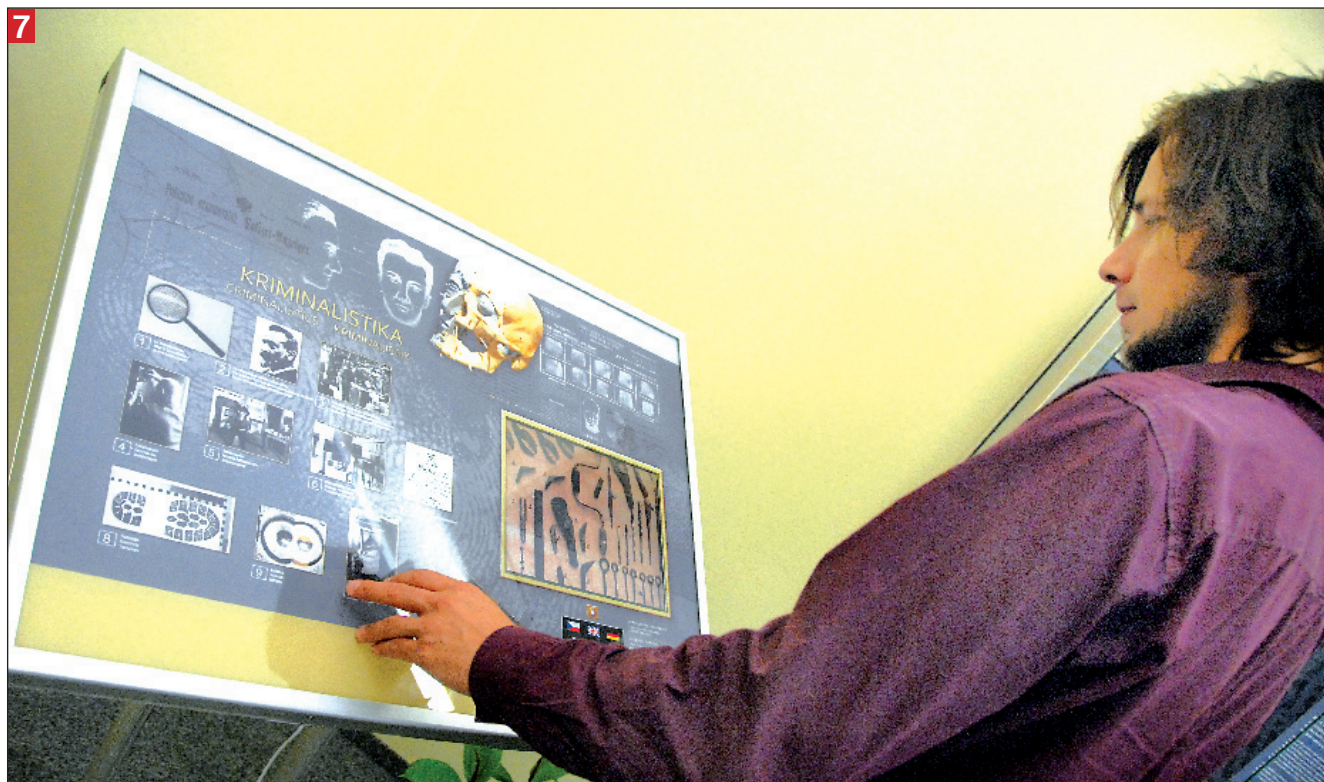

menší účetní kontrola ho zničí. Jak začít? Vypůjčil si od milénky byt a pod důmyslnou záminkou do něj vlákal kolegyni účetní s výplatami. Nabídl jí sušenky, pustil nahlas gramofon s nějakým šlágre... Už brzy se ale za jeho zvuku válel po podlaze, mezi rozsypanými sušenkami, coby vrah a jeho oběť.

Rozřezané tělo účetní Černínové skončilo v krabici a kufru. Nález těla v mnohém připomínal (dnes už několikrát vzpomínanou) neobjasněnou vraždu Otýlie Vranské, nicméně tentokrát kriminalisté triumfovali. Však byl také Šmídův případ (pachatele popravili v prosinci 1952) nominován do první řady seriálu Případy majora Zemana jako díl s titulem Kvadratura ženy.

Omyl se škraboškou

Filmový dokument o případu Čubírková už existuje v několika verzích.

Slovenští filmaři dokonce chystají podobu filmu hraného, světlo světa spatřila již demoupoutávka, ale zřejmě pro nedostatek financí zatím k realizaci snímku nedošlo... Škoda, případ vražedkyně Ireny Čubirkové je slušné drámo!

Vše začalo šokující scénou, když 9. prosince 1964 odpoledne vstoupil do kabinky WC jeden z pasažérů motorového vlaku na trase z Trnavy do Bratislavy. „Viděl jsem, že pod umyvadlem něco leží. Vypadalo to jako škraboška. Pošoupnul jsem ji lehce špičkou boty a v tu chvíli jsem si s hrůzou uvědomil, že je to uříznutá lidská hlava!“

Vyšetřování brzy prokázalo, že „škraboška“ patřila Ambroži Ščepkovi z Bolerázu, nezvěstnému od 7. prosince 1964. Pohřešování nahlásila jeho družka Irena Čubirková. Během domovní prohlídky objevili kriminalisté krevní stopy, hodně nápadná byla i velká, vychládající, ale stále ještě teplá pec...

Během výslechu Čubirková nedokázala dlouho klíčovat a doznala vraždu Ščepky. Soužití se surovým druhem bylo prý nesnesitelné, tak počkala, až usne a několika údery tupou hranou sekery ho usmrtila. Jenomže v průběhu vyšetřování objasnili kriminalisté i další temné místo v ženě životě.

Ach, ženská marnivosti!

Paní Irena už totiž 10. října 1951 v rodném domku v Trutnově uspala léky svého manžela Jána a také jeho několika ranami kladivem zabila. Za pomoci dvou spolupachatelů pak Čubirkovu smrt zinscenovala jako tragický pád z pudy při vynášení těžkých kamen, která měla oběť rozdrtit. Motivem činu byla nevěra Čubirkové, přivolaný lékař i muži zákona sedli tenkrát na lep... Usvědčení z druhé vraždy bylo pro Čubirkovou osudné!

Kolorit případu dokreslují dva jen zdánlivě podružné momenty. „Zeptal jsem se obviněné, proč nespálila taky Ščepkovu hlavu. Druha by tak považovali za nezvěstného a ona by mohla chodit po svobodě,“ vzpomínal kriminalista, důvěrně seznámený s aspekty kauzy. „Odpověděla mi: *To by ale vypadalo, že Ščepka ode mě utekl, a já bych měla ostudu!*“

Měl jsem na jazyku štiplavou poznámku, jestli role obžalované s nijak vzdálenou, spíš konkrétní vidinou šibenice vyhovuje její sebeúctě, její marnivosti víc — ale nakonec jsem mlčel. Nemělo cenu planě polemizovat, prostě se tak rozhodla a zaplatila za to.“

Pracovnice justice zase hovořila o vztahu mezi Čubirkovou a jejími dětmi. Zatímco v případě vraždy Ščepky

s matkou jednoznačně sympatizovaly, po zjištění okolností Čubirkovy smrti jejich city k obžalované výrazně ochladly. Nicméně poslední den soudu, kdy byl ženě potvrzen trest smrti, přišly všechny její děti do soudní síně a v rukou držely červenou růži — šlo o symbolické, jakoby poslední rozloučení s matkou. Irena Čubirková byla popravena 28. září 1966.

Tisnivý Hyde Park

Pokud si pospíšíte a projdete branou Muzea Policie ČR včas, neměla by vám ujít také příležitostná výstava Národní protidrogové centrály SKPV PČR. Je reprezentativní, v řadě aspektů drsná, prý oslovila — což by bylo jedině dobře — leckterého mladého návštěvníka.

Jedno z pomyslných „křidel“ výstavy končí kinosálkem, kde běží několik tematicky zaměřených filmů, včetně strhujícího dokumentu režisérky Heleny Třeštíkové KATKA, časosběrně mapujícího několik let života, spíš povlovného, zato nezadržitelného úpadku zprvu přitažlivé a nijak hloupé konzumentky drog. Není snad špina, kterou by se na cestě do pekel nedokázala umazat...

Až cestou ke kinosálku minete „místo činu“ s umírajícím narkomanem, povšimněte si také velkého bílého panelu, jakési zdi nářků, zdejšího Hyde Parku s už několika stylizovanými nápisy, zcela jistě ovšem vycházejícími z reality:

Drogy vašemu dítěti nehrozí! Velká lež! Vystřízlivěli jsme teprve, když jsme zjistili, že máme celý byt vykradený kvůli penězům na pervitin.

Když nám syn řekl, že už drogy nebere, věřili jsme mu. To byla největší chyba! Nenapravíme ji my, ani on. Neudělejte tu samou chybu i vy!

Mysleli jsme, že se nás drogy netýká. Teď se nás už týkat nebudou! Naše dvacetiletá dcera zemřela na předávkování heroinem.

Odcházíte s mrazením v zátylku... Ano, už v úvodu článku bylo řečeno, že procházka Muzeem Policie ČR je zajímavá, poučná, ale v mnoha ohledech stísnující... Ale nezaufejte, v zahradě budovy stojí kiosek, kde se můžete odreagovat nějakou mrazenou pochoutkou. Nebo, za horších povětrnostních podmínek, grogem.

Popřejte Muzeu jako oslavenci k narozeninám vše nejlepší. A řekněte mu upřímně: „Na shledanou!“

Viktorín ŠULC

Foto: Vlasta LUŽANSKÁ

1) Vražda v muzeu aneb Seznamte se s místem činu!

2) Expozice byly nově obohaceny figurínami soudních znalců, ale taky zločinců. Pan Rutar (vlevo) je ovšem živý kurátor...

3) Kolik let asi uplynulo od pořízení snímku zatčeného „drbana“?

4) Vrah Mrázek s bicyklem tvoří pomyslný prolog k sérii zfilmovaných kriminálních případů.

5) Člověka až zamrazí, čeho byl Hubert Pilčík schopen. Však se taky snímek jmenoval BESTIE.

6) Pohledě do očí Ireny Čubirkové. Ale kamna s ní nenoste!

7) Infopanely potěší jistě mnoho návštěvníků

8) Rakev zvláštního ražení představuje tzv. orlický sud

9) Narkoman v posledním tažení. Ale jenom jako... Opravdu jenom jako?

